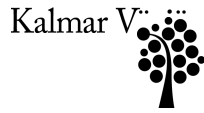

Linnéuniversitetet

Examensarbete

Informationshantering hos personer med läs- och skrivsvårigheter och dyslexi

*Hur personer med läs- och skrivsvårigheter och
dyslexi hanterar och bearbetar information i
arbetslivet*

Författare: Emma Arnehov,
Amanda Aronsson
Handledare: Lars Seldén
Examinator: Joacim Hansson
Termin: VT13
Ämne: Biblioteks- och
Informationsvetenskap
Nivå: Kandidat

Abstract

The purpose of this study has been to investigate how individuals with reading- and writing disabilities and dyslexia handle their information need in the workplace. The method that has been used is a qualitative study made with interviews with individuals who have these problems, to see how they think and feel about the flow of information on their everyday basis. The study's respondents are working women between the ages of 27 and 47 years old and they have reading- and writing disabilities and dyslexia. The most interesting results of this study are that the respondents are avoiding jobs where they need to read and write much and where they also do not like changes in their job situation. Their experience of information at work is that they fail to get all information that their colleagues get, but also that they choose not to take part of all information there is. We can conclude the study with the significance of getting the accommodations needed to get the same information as their co-workers.

Nyckelord

Dyslexi; Läs- och skrivsvårigheter; Ordblind; Biblioteks- och informationsvetenskap; Informationshantering; Informationsförmedling; Informationsförsörjning; Yrkesverksam; Arbete; Kompetens; Samspel; Arbetssätt; Svårigheter; Hjälpmedel; Kompensatoriska hjälpmedel; Alternativa verktyg; Metoder; Strategier; Kommunikation; Likvärdhet; Tillgänglighet; Skam; Självförtroende

Innehåll

1. Inledning och bakgrund	1
1.1 Problemformulering	2
1.2 Syfte	2
1.3 Frågeställningar	2
1.4 Disposition	3
2. Centrala begrepp	4
2.1 Information	4
2.2 Informationsbehov	4
2.3 Läs- och skrivsvårigheter och Dyslexi	4
3. Litteraturgenomgång	6
3.1 Biblioteks- och informationsvetenskaplig litteratur	6
3.2 Läs- och skrivsvårigheter och dyslexirelaterad litteratur	6
3.3 Informationsrelaterad litteratur	8
4. Teoretisk utgångspunkt	10
4.1 Elfreda Chatmans teori	10
5. Metod	12
5.1 Val av metod	12
5.2 Urval och avgränsningar	12
5.3 Metodiska övervägande	12
5.4 Genomförande av studien	13
6. Analys	16
6.1 Analys av empiri	16
7. Resultat	18
7.1 Uppväxt och skoltid, bakgrundsfrågor	18
7.1.1 Svar tema 1	18
7.2 Arbetsituation	18
7.2.1 Svar tema 2	18
7.3 Framtidsvision	19
7.3.1 Svar tema 3	19
7.4 Sammanfattning av resultatet	21
8. Diskussion	22
8.1 Teoridiskussion	22
8.2 Metoddiskussion	22
8.3 Resultatdiskussion	23
9. Slutsatser	25
Sammanfattning	26
Referenser	27
Bilagor	I

Bilaga A: Missiv	I
Bilaga B: Intervjuguide	II

1. Inledning och bakgrund

I dagens informationssamhälle behövs, nästan krävs, vissa grundläggande kunskaper för att hänga med i utvecklingen på exempelvis arbetsmarknaden. Det är därför intressant att undersöka hur vuxna hanterar information i sin arbetsmiljö med de individuella förutsättningar de har. Det är dessutom näst intill nödvändigt att ha engelskkunskaper för att kunna delta i vidareutbildning, ta till sig ny teknik och använda de fackspråk som allt mer består av engelska, eller engelska uttryck och fraser (ABF, b., s. 1f).

Det finns idag pågående forskning kring hur viktigt det är med hjälpmedel för personer som annars kan ha svårt att hänga med i utvecklingen på arbetsmarknaden och en av dessa grupper är personer med läs- och skrivsvårigheter och dyslexi (Frankki 2013, s. 8; Fouganthine, 2012). Forskningen kring denna grupp är mest riktad kring barn och ungdomar i skolåldern, men området kring läs- och skrivsvårigheter och dyslexi hos yrkesverksamma vuxna är relativt utforskat.

Vårt intresse av att titta närmare på detta område väcktes av ett ABF-projekt för människor med läs- och skrivsvårigheter och dyslexi i arbetslivet. Projektet syftade till att ta fram metoder och hjälpmedel för individer med läs- och skrivsvårigheter och dyslexi, för att de skulle kunna lära sig ett andraspråk, så som engelska. Det genomfördes i flera länder inom EU, bland annat Tjeckien, Polen, Irland och Sverige. Projektet har benämningen *FOCUS ALFA: Leonardo Da Vinci* och det sträckte sig mellan åren 2003- 2004. Den svenska samarbetspartnern i projektet var ABF (Arbetarnas bildningsförbund). Den svenska delen av projektet var placerat i Växjö, Kronobergs Län och övervakades av dåvarande Växjö universitet och högskola, de hade också ansvar för att utvärdera projektet som helhet. Själva projektets huvudsakliga syfte var att lära personer med läs- och skrivsvårigheter och dyslexi engelska, det är viktigt att kunna på dagens arbetsmarknad, då det är i arbetslivet mer och mer teknik, instruktionsböcker och arbetstermer på engelska. Det är extra svårt för dessa personer att lära sig ett nytt språk, eftersom de redan har svåra problem med sitt modersmål på grund av deras svårigheter, vilket gör det viktigt att fokusera extra på denna målgrupp. Det är nämligen lätt att denna grupp hamnar efter i samhälls- och arbetsutvecklingen då de inte kan följa med i ny utbildning/fortbildning eftersom arbetspråket till stor del sker på engelska (ABF, b., s. 1f).

Vi anser att det är viktigt att göra denna studie för att se hur informationsbehovet ser ut för läs- och skrivsvaga och dyslektiker i arbetslivet, vad de efterfrågar och om de upplever att de hamnar efter i utvecklingen på arbetsmarknaden. Hela *FOCUS ALFA*-projektet syftade till att hitta metoder som ska göra det lättare för dessa individer att lära sig ett nytt språk, utöver modersmålet, som i detta fall är engelska (ABF, b., s. 1f).

Vidare är informationsbehov en stor del av biblioteks- och informationsvetenskapen, vilket frågan om personer med läs- och skrivsvårigheter och dyslexis informationshantering är koncentrerad kring. Idag är forskningen centraliserad kring hur man tillgodoser sitt eget informationsbehov mer än hur behovet, i sig, uppkommer (Case 2012, s. 75). Forskning grundar sig ursprungligen på Carol Kuhlthau och Robert Taylors teorier (Case 2012, kap. 4).

Ovanstående stycken var avgörande för vårt intresse till denna studie, vilken är centrerad kring dessa personers informationshantering i arbetslivet. Studien är utförd i

form av användarstudier, genom samtalsintervjuer med personer som har läs- och skrivsvårigheter och dyslexi.

1.1 Problemformulering

Vi har tagit utgångspunkt i biblioteks- och informationsvetenskapens begrepp så som informationshantering, informationsförmedling samt informationsbearbetning för individer med läs- och skrivsvårigheter och dyslexi i arbetslivet. Detta för att personer med dessa svårigheter ska kunna hantera sin arbetssituation på ett optimalt vis och ett likvärdigt sätt, som individer utan dessa svårigheter, måste informationen som cirkulerar i verksamheten kunna förstås och hanteras likvärdigt av alla. Genom detta kunna vara kompetent i sitt arbete och att kunna följa med i kompetensutveckling och de förändringsprocesser som finns. Att dessutom få känna sig förstådd och få synas med de enskilda behov som dessa individer har är viktigt.

Studier påvisar att informationsförmedling är av största vikt för att både individer och verksamheten ska må bra och utvecklas, att informationen som sprids är anpassad så att alla ska kunna förstå och nyttja den (Wheelan 2013; Nilsson & Wallo & Rönnqvist & Davidson, 2011). Många organisationer hävdar att personalen är deras viktigaste tillgång och sällan tillgodoses denna resurs i den utsträckning som skulle kunna vara möjlig (Nilsson et al. 2011).

I Sverige finns det lagar som stöttar upp ovanstående argument. I Arbetsmiljölagen (1977: 1160) kapitel två, § 1, står följande:

- Arbetsförhållandena skall anpassas till människors olika förutsättningar i fysiskt och psykiskt avseende.
- Arbetstagaren skall ges möjlighet att medverka i utformningen av sin egen arbetssituation samt i förändrings- och utvecklingsarbete som rör hans eget arbete.
- Teknik, arbetsorganisation och arbetsinnehåll skall utformas så att arbetstagaren inte utsätts för fysiska eller psykiska belastningar som kan medföra ohälsa eller olycksfall.
(Lag 2003:365)

Detta styrker de arbetstagandes rättigheter i att arbetsgivaren har skyldighet att bemöta de behov som finns. Följaktligen står det att läsa i kapitel tre, § 3:

- Arbetsgivaren skall genom att anpassa arbetsförhållandena eller vidta annan lämplig åtgärd ta hänsyn till arbetstagarens särskilda förutsättningar för arbetet. Vid arbetets planläggning och anordnande skall beaktas att människors förutsättningar att utföra arbetsuppgifter är olika.
(Lag 2002:585)

1.2 Syfte

Denna studie syftar till att undersöka hur personer med läs- och skrivsvårigheter och dyslexi, med arbete inom social verksamhet, bemöter och bemöts i sin informationshantering i arbetslivet. Deras hantering av sin informationsförsörjning och hur deras tankar går kring upplevda informationsbehov. Vilka strategier de utvecklat för informationshanteringen av informationsflödet i arbetsverksamheten. Exempel på sådan information är medarbetarinformation, arbetsinstruktioner, och annan viktig kunskap som cirkulerar i verksamheten.

1.3 Frågeställningar

Vi har arbetat utifrån följande frågeställningar:

- Hur hanterar personer med läs- och skrivsvårigheter och dyslexi sina upplevda informationsbehov och vilka strategier har de skapat för att få eller tillgodogöra sig den information de söker och är i behov av i sitt dagliga arbete?
- Hur ser personer med läs- och skrivsvårigheter och dyslexi det ständiga föränderliga informationsflödet i egen upplevd jämförelse med sina kollegor/medmänniskor utan läs- och skrivsvårigheter och dyslexi?
- Vilka metoder och hjälpmedel som inte finns idag efterfrågas av personer med läs- och skrivsvårigheter och dyslexi?

1.4 Disposition

Frågeställningar, syfte, problemformulering och bakgrund är det som har presenterats i det inledande kapitlet.

I det följande kapitlet så presenteras de centrala begreppen för uppsatsen. Det tredje kapitlet innehåller relevant litteratur.

Kapitel fyra beskriver de inspirationskällor som ligger till grund för teori- och analysmodell för studien.

I kapitel fem presenteras valet av metod, de övervägande och avgränsningar som gjorts, samt genomförandet av studien.

Därefter följer analysavsnittet, där analysmetod och empirianalys är utförd.

I kapitel sju presenteras resultatet av studien. Detta är indelat i tre teman med en avslutande sammanfattning.

Efter det följer diskussionen, delad i teoridiskussion, metoddiskussion och resultatdiskussion.

Slutligen i kapitel nio följer de slutsatser som är dragna av resultaten från studien.

2. Centrala begrepp

I detta avsnitt avser vi att redogöra för de begrepp som används och är väsentliga för denna studie. Följande begrepp som definieras är: *information*, *informationsbehov*, samt *läs- och skrivsvårigheter och dyslexi*.

2.1 Information

Det finns inte en generellt accepterad definition av vad information i dagens samhälle är. Lars Höglund och Olle Persson (1985) argumenterar dock för att “[i]nformation är här liktydigt med externa argument eller fakta som aktören inte för tillfället har. Information kan då sägas bestå av potentiellt relevanta data” (s. 42 f). Om en individ sedan behöver information för att uppfylla ett behov, så som att veta vad klockan är för att komma i tid till ett möte, behövs en informationskälla (klocka eller en person att fråga) som kan ge dessa data, när individen i fråga har förstått dessa data, blir det information som individen kan ta till sig och bearbeta. Individen får då data som den kan omvandla till information för att veta hur lång tid det då är kvar till att mötet ska börja. Michael Buckland som är ett känt namn inom det informationsvetenskapliga fältet har tittat på informationsbegreppets definitioner. Han delar information i följande tre grupper: “information som process”, “information som vetande” och “information som föremål” (Limberg 2003, s. 19). I denna studie så kan det vara information som individerna får genom e-mail, samtal med kollegor eller medarbetarsamtal, exempelvis. När en individ behöver information av något slag, för att sköta sin arbetsuppgift på bästa sätt, uppstår ett informationsbehov (Höglund & Persson 1985, s. 42 f).

2.2 Informationsbehov

Louise Limberg (2003) menar på att informationsbehov är ett väl omdiskuterat begrepp i det biblioteks- och informationsvetenskapliga fältet (s. 45), vilket är av största vikt för denna undersökning om läs- och skrivsvårigheter. ”Mänskliga begrepp uppstår inte individuellt i en enskild människa som ett resultat av sinnesintryck i hjärnan. Mänskliga begrepp formas i sociala sammanhang, där människor möts, samarbetar och kommunicerar” (Hjörland genom Limberg 2003, s. 34), så som på en arbetsplats. Det är svårt att forma en definition av vad informationsbehov egentligen är. De centrala forskarnamnen, exempelvis Wilson, Taylor, Kuhlthau och Höglund och Persson, inom biblioteks- och informationsvetenskapliga fältet menar på att det finns lika många definitioner av *informationsbehov* som det finns definitioner av *information* i sig (Höglund & Persson 1985; Limberg 2003). Det de är överens om är dock att en individ har ett informationsbehov när han/hon behöver veta något. Att användaren saknar specifik data, det vill säga, delar av information som tillsammans bildar en förstående helhet om något speciellt (Case 2012, kap. 4).

I vår studie är begreppet informationsbehov likvärdigt med den information individen i fråga tycker sig behöva för att kunna utföra sina arbetsuppgifter.

2.3 Läs- och skrivsvårigheter och Dyslexi

Med dyslexi menas att man har ett utrett handikapp i form av läs- och skrivsvårigheter. Om dessa svårigheter är mycket uttalade definieras det vid en utredning som dyslexi, denna definition görs med en så kallad skalmätning. En individ kan även ha en utredd läs- och skrivsvårighet, vilket tillhör en “mildare” skala ut av dessa svårigheter. En sådan utredning görs av exempelvis av Läsutveckling Kronoberg (LUK) vid Linnéuniversitetet (Linnéuniversitetet, 2013). International Dyslexia Association har

utarbetat en definition av begreppet dyslexi, det lyder så som följande;

Dyslexia is a specific learning disability that is neurological in origin. It is characterized by difficulties with accurate and/or fluent word recognition and by poor spelling and decoding abilities. These difficulties typically results from a difficult in the phonological component of language that often unexpected in relation to other cognitive abilities and the provision of effective classroom instruction. Secondary consequences may include problems in reading comprehension and reduced reading experience that can impede growth of vocabulary and background knowledge¹. (Björn & Jacobson, Evaluation)

Dyslexi, liksom läs- och skrivsvårigheter medför svårigheter i arbetslivet, så väl som det privata och sociala liv som en person har. Detta är i fokus för denna studie. Läs- och skrivsvårigheter och dyslexi har inget att göra med begåvning och intelligens, vilket är en vanlig missuppfattning. Det finns samma spektrum av begåvning och intelligens (IQ) i denna grupp som i resten av befolkningen som inte har dessa problem. Det är dessutom en stor mängd av Sveriges population som har dessa typer av svårigheter, 20 % beräknas ha problem med läsning och skrivning och 4-5 % av befolkning är utredda dyslektiker² (ABF a., s.1f).

¹ Definition finns i arkiverat material angående Focus Alfa: Leonardo da Vinci, som

² Information tagen från arkiverat material av Focus Alfa (ABF a. S.1f).

3. Litteraturgenomgång

I detta avsnitt redogör vi för tidigare forskning inom det område vi anser är relevant för vår studie. Det rör sig om forskning inom biblioteks- och informationsvetenskap men också om forskning inom läs- och skrivsvårigheter och dyslexi men även forskning som anses vara relevant för studien.

3.1 Biblioteks- och informationsvetenskaplig litteratur

MacFarlane, Al-Wabil, Marshall, Albrair, Jones och Zaphiris (2010) antyder att informationssökande med läsnedsättning, då först och främst användare med läs- och skrivsvårigheter och med dyslexi är en stor och viktig forskningsfråga. Personer med läs- och skrivsvårigheter och dyslexi har svårt att läsa och stava, vilket försvårar förmågan att söka information, först och främst på Internet med hjälp av IR system (Information Retrieval Systems). MacFarlane et al. menar på att:

Behaviourally, dyslexia affects reading and spelling. In terms of IR this means that users may not be able to recognize familiar words, may find it difficult to attempt to decode unfamiliar words, may make mistakes when spelling words, and may read and type more slowly than is the norm. (MacFarlane et al. 2010, s. 309)

Personer med dessa svårigheter har svårt att se användbara termer i informationsdokument de fått som resultat i sin sökning, samt att avgöra vilka dokument i sökningen som kan vara av nytta på grund av dessa svårigheter. Det finns också mycket forskning kring barn med läs- och skrivsvårigheter och dyslexi idag, men inte mycket forskning kring vuxna med samma problematik, som tidigare nämnts. Det är viktigt att ta fram hjälpmedel som är lätta att använda av personer med läs- och skrivsvårigheter och dyslexi så att de får lika bra information som personer som inte har samma svårigheter menar MacFarlane et al. (2010, s. 308 ff). Detta är en fråga som blir mer och mer intressant inom det biblioteks- och informationsvetenskapliga forskningsfältet idag, på grund av den stora andel av befolkningen som har dessa svårigheter.

Några exempel på resultat i forskningen kring användare med läs- och skrivnedsättning, är att personer med dessa problem tenderar att tröttna snabbare i informationssökningen då de behöver koncentrera sig mer än andra. Därför ger de upp i sin informationsökning snabbare än personer utan dessa svårigheter (MacFarlane et al. 2010, s. 315 ff). Det finns också forskning som tyder på att individer med läs- och skrivsvårigheter som informationssökande tenderar att använda Internet fler timmar i veckan än användare utan denna nedsättning (ibid., s. 318).

3.2 Läs- och skrivsvårigheter och dyslexirelaterad litteratur

“Jag fixar det oftast”- Hur industriarbetare hanterar läs- och skrivkrav i arbetet är en omskrivning av avhandlingen *“att hantera läs- och skrivkrav i arbetet: om industriarbetare med läs- och skrivsvårigheter”* av Anna-Lena Eriksson Gustavsson (2005). Denna studie är gjord på åtta stycken industriarbetare och handlar om hur de hanterar sina läs- och skrivsvårigheter i arbetslivet. Eriksson Gustavsson använder sig bland annat av Ackemans teori, 1990, om förmågor som medverkar till att genomföra olika slags uppgifter. Detta kan sedan appliceras på uppgiften att läsa och förstå en text menar författaren (Eriksson Gustavsson 2005, s. 15). Läsförmåga innefattar tre delar: *prose literacy* (skapa en förståelse och kunna använda informationen av en text som läses), *document literacy* (förmågan att förstå och använda information från olika typer av dokument, så som arbetsinstruktioner. Informationen ska också kunna användas olika beroende på kontext) och *quantitative literacy* (använda informationen i given text

för att göra olika sorters uträkningar och jämförelser, så som kostnader från olika broschyrer) (ibid., s. 21). Genomförandet av denna studie möjliggjordes genom att författaren kontaktade med FMLS, förbundet för funktionshindrade med läs- och skrivsvårigheter och genom en kontaktperson där, ytterligare personer som kunde tänka sig medverka i studien. I studien deltog både personer med dokumenterade läs- och skrivsvårigheter samt personer som är odokumenterade, det viktiga var att de själva ansåg sig ha problem med att läsa och skriva (ibid., s. 54). Studien är gjord som en fallstudie och där med så har flera metoder använts, så som intervjuer, enkäter och dagböcker. Den viktigaste metoden var dock vad Kvale kallar livsvärldsintervjun. Denna går ut på att forskaren genom ett ledande samtal försöker förstå den intervjuades livsvärld och perspektiv (ibid., s. 56f). Forskaren kom bland annat fram till att personer med läs- och skrivsvårigheter tillverkar olika strategier för att hantera svårigheterna. Det som avgör vilka strategier för läs- och skrivning som individen utvecklar är personens egen självbild och synen på sina svårigheter. Antingen utvecklar individen reducerande strategier och det innebär att personen hittar sätt för att slippa läsa eller så hittar personen strategier för att på olika sätt anpassa och bearbeta läsningen (ibid., s. 158). När personen utvecklar strategier för att undvika att läsa hittar de ofta på olika sätt för det. Det kan vara att göra egna ritningar med hjälp av egna koder, bilder och symboler. De anförtror sig också åt så kallade *literacy helpers*, vilket är personer som de skapar trygga relationer med hjälp av sociala förmågor, som de kan utbyta tjänster med (ibid., s. 160 f). Om personen i fråga istället utvecklar strategier för att bearbeta de läs- och skrivuppgifter som uppstår i arbetet finns det många strategier även här. Dessa strategier kan vara att lära sig text utantill, ha gott om tid för att läsa nya texter (annars blir de lätt stressade och lär sig inte texten), läsa texterna flera gånger (för att få en djupare förståelse) eller också kunde texterna göras om i datorerna för att hjälpa läsaren. Det de då gjorde var ofta att byta storlek på texten och/eller teckensnitt (ibid., s. 163- 167).

Anna Fouganthine har skrivit i sin avhandling, *Dyslexi genom livet: ett utvecklingsperspektiv på läs- och skrivsvårigheter*, 2012, bland annat om svårigheter man möter som vuxen. Fouganthines avhandling har sin utgång i ett projekt som kallas "Läsutveckling i Kronoberg" och syftet är att se hur personer med dyslexi hanterat sitt handikapp och de svårigheter som kan uppstå (Fouganthine, 2012 s. 29). Detta under en tidsperiod, som utspelas, under och efter skoltid med siktet mot interaktionen mellan varje individs enskilda förutsättningar och de element i närmiljön som kan spegla och prägla individen. Studien påvisar bland annat att de fonologiska svårigheter som dyslektiker har kvarstår hela livet (ibid., s. 36, 174, 203). Även om att ordinkänningsförmågan kan växa till sig med åren så är vikten av personlig hjälp stor för individens utveckling och omgivningen är av största betydelse, dess förståelse och bemötande är många gånger avgörande för funktionsnedsättningen (ibid., s. 203, 210). Studien påvisar att "stavningen påpekar många som ett kvarstående problem som inte så lätt avhjälpas med ett rättstavningsprogram. Förutom det så är själva skrivandet som en process, med att hitta rätt ord i formulering och meningsbyggnad en problematisk bit" (ibid., s. 232). Det går tydligt att applicera i alla delar av en dyslektikers vardag. Vare sig det gäller studietid eller arbetsliv. Fouganthine pekar på, det finns få studier på vuxna dyslektiker och det som gör hennes studie unik är att den följer individer från skolåldern in i vuxenlivet (ibid., s. 240). Fouganthine sätter fingret på det problem som uppstår i dagens kunskapssamhälle, med all informationsteknik, som ställer allt större anspråk på läs- och skrivkompetensen hos individen. Att kravet på att själv kunna hämta information för att sätta sig in i nya arbetsuppgifter, höja sin kompetens och att kunna medverka i fortlöpande utbildning inom yrkeslivet. Det påpekas även att de sociala

medier³ som kan ses som ett nytt fenomen i våra dagliga liv också kan skapa ett utanförskap, att informationsflödet som uppstår på dessa sociala medier kan ge omgivningen information utan deras vetenskap, som exempel på detta använder Fouganthine Facebook (2012, s. 240).

Ett annat verk som är av intresse att ta upp är *Studenter med läs- och skrivsvårigheter som deltagare i högre utbildning* som är en avhandling skriven av Marianne Björn Milrad (2010). Detta då dess fokus ligger på hur personer med dessa svårigheter klarar sig bättre med de hjälpmedel som finns att tillgå. Hennes avhandling syftar till att svara på ifall personer med läs- och skrivsvårigheter får den hjälp de behöver för att ta sig igenom studierna, men också ifall de får den information de behöver om vilka hjälpmedel som finns att tillgå (Björn Milrad 2010, s. 135). I genomförandet användes flera typer av metoder, det var enkäter till samordnare, fokusgruppsintervjuer med lärare och enskilda intervjuer med personer som har läs- och skrivsvårigheter (ibid., s. 136). Det visade sig att nästan alla institutioner erbjöd olika typer av hjälpmedel. Det kunde vara enskilda rum att sitta i, längre tid vid examinationer samt talböcker av kurslitteraturen. En del institutioner erbjöd till och med datorer till studenterna (ibid., s. 137). Vidare, visade det sig på fokusgruppsintervjuerna, med lärarna, att de trodde att förmågan att slutföra studierna inte hade med studenternas handikapp att göra, då det finns hjälpmedel att tillgå, utan det var en fråga om motivation (ibid. s., 138). Intervjuerna med studenter, som har dyslexi, talar om att de behöver alla de hjälpmedel som de kan få för att klara av sina studier, annars blir det mycket svårt för dem. Dessa hjälpmedel tillhandhålls inte alls om studenten inte har dokument som kan styrka behoven. Ytterligare en aspekt som försvårar för studenten är att lärarna och institutionerna är underhålliga med att ge ut litteraturlistorna i tid. Detta medför att studenterna inte hinner få litteraturen i talformat innan kursen börjar (ibid., s. 138 f). Som en avslutande reflektion menar Björn Milrad (2010) att studenter med dyslexi inte alls kan delta i större utsträckning i högre utbildning, så som lärare och institutioner antyder. Studenterna måste få ut informationen av de hjälpmedel som finns att tillgå, samt att institutionerna själva måste bli mycket mer effektiva med att exempelvis ge ut litteraturlistor i tid (s. 140 f).

3.3 Informationsrelaterad litteratur

Syftet med Per-Erik Ellströms rapport *Arbete och lärande*, 1996, är att belysa de frågor som uppstår kring vad som individer lär sig, vad de bör lära sig, hur det lärandet går till och vad som främjar detta och vad som kan komplicera det: både på individ och på organisationsnivå (Ellström 1996, s. 7): hur individer tar till sig information och hur de förstår den. Detta kan ses med en inriktning mot kompetenshöjande inläring. Det Ellström säger, är att "[m]ed kompetens avses [...] individens handlingsförmåga i relation till en viss uppgift, situation eller arbete" (ibid., s. 11). Ellström anser att det är en pågående växelvis utveckling mellan individer och organisationer, de påverkar och är beroende av varandra (ibid., s. 68). Vikten av "att på moderna arbetsplatser skapa goda förutsättningar för en pendelrörelse mellan ett anpassningsinriktat och ett utvecklingsinriktat lärande [...]" (ibid., s. 42) är grunden för individens handlingar och i förlängningen verksamhetens produktivitet.

Peter Nilsson, Andreas Wallo, Dan Rönnqvist och Bo Davidsson belyser i stort samma informations- och lärande problematik i sin bok *Human Resource Development*, 2011,

³ "Sociala medier, kommunikationskanaler som tillåter användare att kommunicera direkt med varandra genom t.ex. text, bild eller ljud" (Sociala Medier, 2013)

som Ellström i tidigare stycke. Där tittar de även på förutsättningar som krävs för att kunna utvecklas som individ på en arbetsplats, så som bland annat interaktionsutrymme och organisationskultur (Nilsson et al., 2011 s. 82). De beskriver interaktionsutrymme som den plats där sammansättningen av arbetslag möjliggör utveckling och lärande (ibid., s. 84). En god organisationskultur är att individer och verksamheter måste kunna ha en tolerans för det avvikande, Nilsson et al. trycker på att misstag måste få begås och de utgör inte jordens undergång (ibid., s. 86).

4. Teoretisk utgångspunkt

Här presenteras de inspirationskällor som ligger till grund för teori och analysmodell i denna studie.

4.1 Elfreda Chatmans teori

I detta avsnitt sker en redogörelse för Elfreda Chatmans (1991) teori om en specifik minoritetsgrupp och deras informationshantering. Vilken vi anser vara av intresse för vår studie då den går att applicera på vår minoritetsgrupp, personer med läs- och skrivsvårigheter och dyslexi, hur de hanterar och bearbetar information i arbetslivet.

Den teori vi avser oss använda under vår studie är grundad på Elfreda Chatmans (1991) teori om minoritetsgruppen, fattiga individer, i USA: hur deras livsvärld ser ut för personlig utveckling, informationssökning och informationshantering. Teorin grundas i sex olika antaganden. Antagandena är att de har en *lägre livsstandard*, även *lägre förväntningar på omvärlden*, att de inhämtar all sin *informationsinhämtning via sin närmaste omgivning*, de tycks ha en *annorlunda tidsuppfattning*, det upplevs att *det sociala nätverket är litet och lokalt* samt så de tycks nyttja *massmedia som tillflyktsort för stimuli och fantasi* snarare än som informationskälla, vilket Chatman (1991) argumenterar för (s. 439). Detta menar hon leder i sin tur till sämre samhällsengagemang, mindre information och det skapar ett utanförskap i samhället för denna minoritetsgrupp.

Teorin kretsar kring en specifik minoritetsgrupp som har svårt att ta till sig ny information på det sätt som samhället kräver i den samhällsutveckling som sker. Vi ser att detta går att applicera på vår minoritetsgrupp också. Chatman (1991) antyder att fattiga människor har lägre förväntningar på att lyckas i livet än vad mellan- och högre sociala klasser, i USA, har. Denna grupp lever också i en ”liten” social värld som utgörs av nära vänner, kollegor och familj, vilka de får den information som de anser sig behöver ifrån (s. 438). De känner att de hellre förlitar sig till personer i sin närhets kunskap än övriga informationskällor, exempelvis böcker. Forskaren menar vidare, eftersom de har en så pass liten världssyn så intresserar inte information dem, information som går utanför denna livsvärld (ibid., s. 438 f). Dessutom, att individer i denna grupp stödjer sig på de människor som finns i dess nära omgivning till målsättningar i livet och personligt beteende. Med det menas att man i unga år får kännedom om vad man klarar av och inte klarar av, från de auktoriteter som personen i fråga ser upp till. Auktoriteterna i detta fall är oftast föräldrar, mor- och farföräldrar, lärare, syokonsulenter och/eller vänner.

En annan aspekt som Chatman (1991) belyser är att dessa människor har en annan tidsuppfattning än vad individer i andra sociala klasser har. Att de lever i nuet, och har sällan några framtidsplaner eller framtidsvisioner. Då de inte ser hur de skulle förändra sin livssituation nöjer de sig och accepterar den utan någon egentlig eftertanke (s. 440).

För att återgå till informationssökningsprocessen så menar Chatman (1991) att dessa personer inte är aktiva informationssökande eftersom de lever i en värld som kräver snabba resultat med så lite ansträngning som möjligt. Därför nöjer denna grupp sig med den information de kan få från andra individer i deras närhet, och de söker inte aktivt upp ny information. Dessutom menar forskaren på att de får den information från omvärlden och den tillfredsställelse som de behöver. Med det menas att om det är något av intresse som hänt får personen ifråga veta det från andra personer, därför behövs

detta inte läsas i tidningar, eller letas fram i annan massmedia, så som Tv-nyheterna (s. 442). Detta gör hennes teori av största vikt för vår studie och vi kommer använda hennes teori som en som en teoretisk inspirationskälla.

5. Metod

Detta avsnitt består av val av metod, urval och avgränsningar samt genomförande av studien. Dessutom redogörs här för metodiska överväganden som kan vara av intresse, samt studiens tillförlitlighet.

5.1 Val av metod

Vi ville se hur personer med läs- och skrivsvårigheter och dyslexi hanterar information i arbetslivet. Därför valde vi att genomföra kvalitativa samtalsintervjuer (Esaiasson et al. 2012, kap 14). Detta för att vi såg en fördel i den personliga kontakten för att få en djup inblick av deras erfarenheter av informationshanteringen i arbetslivet. I och med att våra respondenter har läs- och skrivsvårigheter och dyslexi ansåg vi att kvalitativa enkäter, med egna skrivna svar på öppna frågor, inte var ett alternativ för vår studie. Ovanstående argument är de som har avgjort att studien heller inte gjorts med kvantitativa metoder (ibid.).

5.2 Urval och avgränsningar

Vi har valt att använda oss av en så homogen grupp som möjligt fanns att tillgå för oss. Detta för att vi skall kunna dra så allmänna slutsatser som möjligt ur den utvalda populationen. Populationen i detta fall är individer med läs- och skrivsvårigheter och dyslexi som arbetar inom social verksamhet, exempelvis i vårdsektorn. Att det bara blev kvinnliga respondenter beror på slumpen. På grund av ett övervägande om konfidentialitet, görs inte en närmare definition av social verksamhet då en sådan definition kan avslöja vilka respondenter som medverkat i studien. Åldern på respondenterna är mellan 27 - 47 år, det vill säga vuxna, de är yrkesverksamma personer med läs- och skrivsvårigheter och dyslexi, som av praktiska skäl är arbetande inom den sociala sektorn. Vi har valt att intervjua sju personer inom denna grupp som har de karaktärsdrag vi efterfrågar, så att vi i högsta möjliga mån kan dra slutsatser av resultaten till hela den undersökta gruppen. Respondenterna är strategiskt utvalda genom valet av deltagare som har störst kännedom inom det område studien kretsar kring och de är i ett så kallat snöbollsurval, det vill säga att en individ rekommenderar en annan individ som kan vara intressant för studien (Denscombe 2009, s. 38). Det går också att argumentera för att urvalet är ett bekvämlighetsurval, då vi har haft möjligheten att välja lättåtkomliga respondenter i vår närmiljö (ibid., s. 39). De har valts ut bland annat genom kontakt med arbetsgivare och andra i vår omgivning.

5.3 Metodiska övervägande

Problem som vi kan se är att vi har använt oss av en grupp som inte är könsvarierad. Detta öppnar inte för jämförelser mellan könen i denna studie. Vi har inga förkunskaper i deras språkliga mognad, med detta menar vi att de eller den som vidarebefordrade kontakten har bedömt att läs- och skrivsvårigheter eller dyslexi finns. Vi har dock ett antal bakgrundsfrågor som inledning i våra intervjuande samtal som bekräftar att de personer vi valt till intervju har enligt sin egen uppfattning läs- och skrivsvårigheter och därför stämmer in för vår studie. Det kan också ses vara av intresse för vår förståelse för respondenternas språkliga kunnande i vår analys och bedömning av studien.

Efter sju intervjuer uppnådde vi för denna studie en mättnad (Esaiasson et al. 2012, s. 275). Då vi ansåg att det inte uppstod någon ny information än den vi redan hade fått i de tidigare intervjuerna. Vi ansåg också att det var fullt tillräckligt med ett intervjuande samtal per respondent, då de svar som gavs var tillräckligt utförliga för att öppna upp till analys efter vår intervjuguide och de frågeställningar vi arbetat utefter.

5.4 Genomförande av studien

Studien består av data insamlad för just detta ändamål och vi har valt att möta alla våra respondenter tillsammans, genomförandet av de intervjuade samtalen skedde genom ett personligt möte.

Genom telefonsamtal och e-mail togs den första kontakten med intervjupersonerna och alla intervjuerna har skett på plats av deras (respondenternas) val. En del av respondenterna har varit mycket medvetna om neutral mark, andra har varit mer bekväma i sin hemmiljö.

Vid samtliga intervjuer har ljudupptagning⁴ varit tillåten av de medverkande i studien, men samtliga respondenter har haft vidare samtal/diskussioner med oss i samband med intervjuerna, där anteckningar har förts samt att vid behov har telefonsamtal bekräftat eller tillfört ytterligare väsentlig data.

Intervjuerna är indelade i tre teman, där tema två och tre är mest relevanta för studien. Dock är tema ett av största intresse för oss och vår förståelse för respondenterna, för att vi skulle kunna genomföra en bra analys av tema två och tre. Tema ett bestod av bakgrundsfrågor, så som barndom och skolgång. Tema två och tre bestod av nutid i karriären, med informationshantering och deras framtida visioner.

En kvalitativ studie som behandlar människor på ett privat och personligt sätt gör det viktigt att inte röja identiteter. Med identiteter i vår studie menas främst namn och arbetsplatser. Det vi då har tagit i beaktande under studiens gång är informations-samtycke, konfidentialitet samt nyttjande kravet (Kvale & Brinkman 2009, kap. 4). Informerat samtycke menar Kvale och Brinkmann är att informera om vad som är syftet med studien (2009, s. 87), vilka som faktiskt kommer att ha tillgång till den och vilket material. Att den skall publiceras och vart detta kommer att ske, vilket gjordes muntligen och via ett missiv (se: Bilaga A) innan respektive intervju. Denscombe (2009) skriver att det är viktigt att respektera respondenternas rättigheter och behandla dem med respekt och att inte dölja information för de medverkande som exempelvis kan vålla dem obehag på något sätt (s. 192 ff). De skall inte få negativa följder i sitt vardagsliv för att de medverkar i vår studie. Detta anser vi oss tagit hänsyn till.

Den analysmodell vi har tagit inspiration ifrån är Annika Lantz (2007) modell om skapandet av en matris för kvalitativ datanalys (s. 111). När intervjuerna har genomförts börjar transkriberingsprocessen. Först skrivs de transkriberade⁵ intervjuerna ut, så att det finns möjlighet att markera i intervjuerna och läsa materialet upprepade gånger. För att sedan på ett tillförlitligt sätt kunna upptäcka de skillnader och likheter som finns i det framtagna materialet, rekommenderar Lantz (2007) användningen av färgpennor. Detta för att kunna markera ut och på bästa sätt skilja de olika kategorier som finns i det transkriberade materialet, så att dessa skapade kategorier sedan kan passas in i den matris som utformats till analysarbetet (s. 111). Den ifyllda matrisen ökar sedan förståelsen för det faktiska innehållet i datan och gör det möjligt att vidare analysera materialet i dessa kategorier.

⁴ Ljudupptagningarna finns i författarnas ägo.

⁵ Transkriptionerna finns i författarnas ägo.

I det första stadiet kodades transkriptionerna innehållsligt, i ett andra led görs en form av vad Lantz (2007) kallar metakodning där man letar mönster (s. 118). Detta öppnade sedan upp för skapandet av vår analysmodell, som redogörs för i avsnittet för analys av empirin (6.1).

Vi förstrukturerade analysarbetet genom att använda oss av tre teman i vår intervjuguide. Tema ett är *uppväxt, skoltid och bakgrundsfrågor*, tema två *arbets-situationer* och sista temat är *framtidsvisioner*.

De olika informationsfragment som vi fann ligger till grund för den analysbara matris vi skapade. Detta gjorde vi genom en ”klipp-och-klistra”-metod i ett Excelldokument (Lantz 2007, s. 119). Denna matris är framtagen av oss med inspiration från Lantz (2007, s. 112) och ser ut som följande:

Figur 1. Matris⁶

Respondent	Ålder	Strategier för informationshantering/hantering av informationsbehov	Vad saknas/önskas	Informationsförmedling jämfört med kollegor	Varför sociala sektorn?	Öppenhet med sina svårigheter
1	27					
2	33					
3	32					
4	27					
5	32					
6	47					
7	36					

Information placerades från våra transkriptioner in i denna matris med kategoriserade kolumner. Sedan lästes transkriptionerna av samtalsintervjuerna noga och vid upprepade tillfällen. Efter det kategoriserade vi den data och resultatet av detta blev en ny matris. När denna tabell var ifylld utfördes ännu en analys för att hitta gemensamma nyckelbegrepp i citaten från matrisen och dessa nyckelbegrepp skapades med hjälp av våra frågeställningar tillsammans med vår intervjuguide (se: Bilaga B). Här tolkar vi respondenternas svar och vi tar fram egna koncept som vi delar in i fyra grupper. Dessa nyckelbegrepp har vi valt att kalla *strategi, likvärdighet, yrkesval* och *öppenhet*, vilka innefattar de olika kolumnerna i matrisen (6.1, Figur 2.).

⁶ Fullständig matris finns i författarnas ägo.

Det sista vi gjorde var att sammanställa resultatet i en modell som bygger på vår första matris (figur 1). Med ett urval av de termer vi tagit fram i figur 2 (6.1). Denna resultatmodell återfinns i resultatet av studien (7.4).

6. Analys

Den analys och tolkning av våra kvalitativa samtalsintervjuer med dessa kvinnor som har en form av läs- och skrivsvårigheter och dyslexi kommer att presenteras nedan. Det visade sig att svaren på det vi ville veta i vår studie var mer eller mindre snarlika, dock var svaren olika utförliga i sin karaktär.

För att återkoppla till våra respondenter så vill vi här påminna om att de är en grupp om sju kvinnor som har läs- och skrivsvårigheter och dyslexi. Kvinnorna är i åldrarna mellan 47 och 27 år. De är yrkesverksamma inom sociala sektorn, de arbetar inom följande områden: egen företagare med inriktning mot friskvård, polisväsendet, åldringsvård, psykiatri och restaurangbranschen.

6.1 Analys av empiri

I analysen av våra nyckelbegrepp fann vi många likheter mellan våra respondenter och deras svar, det vi har kommit fram till följer nedan i en analys av empirin.

Figur. 2 Matris med nyckelbegrepp

Strategi	Likvärdighet	Yrkesval	Öppenhet
<ul style="list-style-type: none">• Memorera/ Färgkoda/ Mönsterkoda• Undvika/ Undanflykter• Slarva• Lyssna• Dubbelkolla• Genvägar/ Fusk• Teknikutnyttjande• Högläsning• Läsa upp-och-ner• En sak i taget• Få god tid på sig	<ul style="list-style-type: none">• Missar/ Missuppfattar/ Misstolkar information• Egentolkar• Bortprioriterar• Väljer bort• Stress i att vara sist/ till last• Handikappad i andras ögon• Föredrar muntlig information• Acceptans i att inte få likvärdig information• Vara nyfiken• Tjata	<ul style="list-style-type: none">• Trivs med människor• Träffa folk• Egenförverkligan de• Lätt arbete• Barndomsdröm• Intressant• Tryggt• Lära sig nyttosaker• Praktiskt• Flexibelt	<ul style="list-style-type: none">• Fruktansvärt pinsamt• Säger inget/ Skam• Pinsamt men lättare efter diagnos• Har aldrig skämts• Skäms under skoltid• Öppen i vuxenlivet

De likheter vi fann mellan våra respondenter anser vi inte har att göra med deras yrkesval, även om alla svarade att de har valt yrke för att de tycker om att arbeta i nära relation med människor och anser sig själva ha stor social förmåga. I och med att de arbetar med människor, ser de dessa möten som att deras arbete är flexibelt. Flexibelt på det sätt att de har olika arbetsuppgifter och möter kontinuerligt olika människor. Vi har dock en annan uppfattning, då det är samma arbetsuppgifter och samma slags möten enligt ett mer eller mindre bestämt schema, detta går även att se i teorin av Chatman (1991) som har inspirerat oss. Dessutom visar analysen att de inte gillar att lära sig göra nya saker, vilket vi anser ingår i en flexibel arbetsmiljö. Det går att tolka från intervjuerna att när människor med läs- och skrivsvårigheter och dyslexi väl har fått ett arbete som de är nöjda med finner de sig i befintlig situation. Det som framgår här är att dessa personer känner sig trygga i att inte kunna avancera nämnvärt på arbetsplatsen. De vill inte ha en förändring då de känner att de skulle ta för mycket energi. Tidigare erfarenheter de har, visar på att förändringar är svåra och energikrävande. Detta går att

koppla till Chatmans (1991) teori om att individer lever i nuet och inte ser att de kan förändra sin situation. Att de dessutom accepterar utan eftertanke situationen de befinner sig i för att deras tidigare erfarenheter har påvisat att alla förändringar kräver mycket tid och energi, precis som Chatman (1991) också antyder.

Då stressen över att vara sist eller av att sakta ner övriga kollegor finns, görs ett medvetet val att en del information hoppas över att läsas och i och med detta beteende accepterar respondenterna att de inte får likvärdig information som kollegorna på arbetsplatsen. Flera av respondenterna har uppgett att läsning ses som ett nödvändigt ont. Det kan dock hjälpa att vända texterna upp-och-ner eller läsa och lyssna samtidigt. Flertalet av dem föredrar dock att få informationen muntligt, bland annat för att de då kan ställa följdfrågor till sina medmänniskor. Respondenterna uppger att information de själva läser behöver inte uppfattas på samma sätt av dem som av personer utan deras svårigheter. De anser att när de läst en text som även deras kollegor har läst kan uppfattningarna skiljas åt om vad som står i denna text. Därför har de tagit fram strategier, en sådan strategi kan vara att dubbelkolla informationen de läst så att informationen blir likvärdig. Vi kan vidare se att respondenterna använder sig av vad de kallar genvägar. I detta fall med två olika betydelser. Det ena är att en genväg kan vara hjälpmedel av olika slag, exempelvis en smartphone eller en dator. Genväg kan också betyda att strategiskt fuska sig runt. Detta kan te sig som att de har information och kunskap som de egentligen inte alls har.

Intervjuerna visar på att den skam som läs- och skrivsvårigheterna har medfört är så djupt betingad att de flesta har den med sig redan sedan unga år. Respondenterna menar på att de är öppna med sina svårigheter i dagsläget, men vi kan ändå se att de accepterar att behandlas annorlunda och inte alltid uppger sina svårigheter, vilket tyder på att de till viss grad fortfarande skäms över sina svårigheter. Detta speciellt när de möter nya människor, samt befinner sig i obekväma situationer eller situationer där de upplever sig otrygga. Vi kan se att personer med läs- och skrivsvårigheter och dyslexi är bekväma av sig och helst inte vill prova något nytt precis som Chatman (1991) resonerar om i sin teori. Exempel på det är att en arbetstagande flyttar med sin chef till en ny arbetsplats istället för att stanna på den gamla arbetsplatsen. Detta tolkar vi är för att chefen redan vet hur individen fungerar i sitt arbete och då inte behöver förklara allt igen för den nya arbetsledaren. Även här kan vi se rädslan över fördomar för sina svårigheter då de hellre stannar i gamla yrkesrelationer än skapar nya. Det finns trots allt inte något som påvisar att den nya relationen på tid skulle bli sämre. Det enda som individen i fråga är säker på är att hon/han kommer kunna fortsätta i samma rutiner och på samma sätt som tidigare med sin informationshantering på arbetsplatsen, den kommer troligen varken bli sämre eller bättre. Personen i fråga vågar helt enkelt inte ta chansen att det ska ske för stora förändringar på arbetsplatsen i och med en ny ledning.

Det framkommer att dessa personer har över lag ett gott minne. I minneshantering följer de egna strategier av färgkodning, mönsterkodning och informationsmemorering. Som de använder sig av flitigt i arbetslivet.

Vi kan också se att mer eller mindre har alla haft samma problem under skoltiden, detta ligger dock utanför studiens ramar. Vi anser det vara av vikt på grund av ålderskillnaden mellan vår yngsta kontra vår äldsta respondent, då vi inte kan se att skolan har förändrats nämnvärt under dessa 20 år, när det kommer till elever med läs- och skrivsvårigheter och dyslexi. Detta är av vikt att poängtera. Vi ser också detta en bra utgångspunkt för vidare forskning om varför det är så.

7. Resultat

I detta avsnitt sker presentationen av resultatet från intervjuerna. Intervjuerna är det som utgör vårt empiriska material. Resultatet presenteras med de rubriker och teman som används i intervjuguiden (se: Bilaga B). Resultaten påvisade på mer samstämmigheter än olikheter i de samtalsintervjuer som fördes.

7.1 Uppväxt och skoltid, bakgrundsfrågor

De inledande frågorna i intervjusamtalen speglade respondenternas skolgång och läserfarenheter under uppväxten. Frågorna berör också hur öppna respondenterna är med sina svårigheter inför allmänheten.

7.1.1 Svar tema 1

Svaren här var entydiga och visar att alla respondenter har haft svårigheter med att lära sig att läsa. Åldrarna har varierat lite, allt från åtta års ålder till och med tolv. Alla påpekade att de fått mycket extra hjälp under denna period för att kunna lära sig läsa över huvudtaget. En av respondenterna svarar: *“När jag gick i sexan [...] jag lärde mig alfabetet då, om det räknas”*.

Alla utom en av respondenterna säger att de skämdes över sina svårigheter under skoltiden. Att de blev mobbade och retade för sina svårigheter, detta ledde i sin tur att de försökte dölja sina problem: *“jag har otroligt bra syn och sa att jag har glasögon och ha glömt dom hemma”*. De säger också att de växt in i rollen med tiden och att de nu är öppna med sina läs- och skrivsvårigheter och dyslexi när de måste eller när det kommer på tal. Några döljer sina svårigheter mer än andra även i vuxen ålder; *“jag har nog varit av den åsikten att säger nog inget, sen hoppas jag på att det går vägen.”* Men en annan respondent säger: *“Det är inget jag skäms över, jag tycker det, ähh vad fan.”*

7.2 Arbetssituation

Detta tema innefattar frågor angående yrkesval, strategier och läs- och skrivsvårigheter på arbetsplatsen men även en mer generell informationshantering i arbetslivet. Här skiljer sig samtalen från varandra något, men vi ser ändå tydliga likheter.

7.2.1 Svar tema 2

Gemensamt för våra sju respondenter är att de ville arbeta med människor på ett eller annat sätt, de trivs med att ha arbeten med nära mänsklig kontakt. *“Jag trivs med människor, jag trivs med att hjälpa till.”*, säger en av de intervjuade. Nästa säger *“[...] vad vill jag ha i mitt jobb. Så det var ett antal saker jag ville ha med, jobba med människor, ska vara flexibelt [...]”*. En av respondenterna påpekade att jobbet hon har idag har alltid varit en barndomsdröm, de flesta andra påpekade dessutom att jobbet innebär mer praktiskt arbete än teoretisk, vilket de alla föredrar. En respondent klargör detta såhär: *“[...] inte kunna sitta på ett kontor och häcka, för då blir jag tokig”*. En annan av respondenterna säger också att de får lära sig nyttosaker, vilket hon tycker är bra.

Alla respondenterna hävdar att de undviker att läsa och skriva i arbetet i den mån det går, *“jag tror att det har med att jag undviker jobb där jag måste läsa, eller jag måste tala korrekt”* och att de gärna ser att någon annan läser upp informationen högt för dem, alternativt återberättar den med andra ord. De säger också att de gärna dubbelkollar den information som de själva måste läsa. Tre av respondenterna uppger också att det inte finns någon garanti i att de uppfattar informationen i texten de läser på samma sätt som

sina kollegor, de är medvetna att det finns ord de inte ser. Därav vill de gärna få informationen bekräftad av någon annan. De säger följande *“jag kan, ha problem med ord som inte och ej. Jag missar dem”, “Om jag läser en text, så är det absolut ingen garanti att du läser samma text som jag gör. Eller jo, du läser samma text, men jag ser inte samma saker.”* och *“[...] det som är mitt problem oftast: att jag läser en fråga och sen tolkar jag den som jag tycker och oftast kan det vara helt fel”*.

Samtliga respondenter upplever att de missar information i sin arbetsituation. En av de intervjuade uttrycker: *“via mail eller? [...] det som kommer via mail, det som inte kommer via mail, det hittar jag helt enkelt inte.”*. Nästa påpekar *“Antingen får jag inte den [informationen], eller så jag missat den”*. I ett av samtalen kommer det också fram att det tog två år innan hon fick informationen om att det fanns en personalanslagstavla på arbetsplatsen, vilket utgör information hon helt missat. Detta bekräftas ytterligare av en annan respondent: upplevelsen att det tar för lång tid att läsa sådan information som ofta sätts upp på en anslagstavla, exempelvis information om personalfester och fackliga aktiviteter.

Tiden är ännu en aspekt som våra respondenter tar upp att de påverkas av. De uttrycker sig stressade av att det tar längre tid för dem att läsa än vad det tar för kollegorna, *“ibland händer det att man får en sån, oväntad lapp, om man säger så. ‘Den här ska ni läsa’. Och det tar två minuter för dig och det tar tio minuter för mig. Man sitter där och efter en stund blir man bara stressad, för dom sitter och liksom: ‘Är du färdig snart?’”*. Samtidigt uttrycker en av respondenterna, *“[j]ag tycker inte det är rimligt heller att alla andra skall anpassa sig efter mig”*.

Memorering är en av de taktiker de använder sig av i arbetet. Detta på olika sätt, så som koder, färger och mönster. En annan taktik är att undvika situationer där deras svårigheter är påtagliga. Respondenterna talar också om att de har lätt för att ta till sig ny teknik. Flera av dem nämner också vikten vid att lyssna och att vara uppmärksam. Detta uttrycks bland annat som följande, *“[h]ar man gått och lyssnat på en som har sagt såhär: ‘ja men man ska ställa upp det såhär och de här papperna ska finnas och det ska stå såhär [...]’. Då kan jag gå hem och skriva ut och göra dom papperna utan några konstigheter”*. Två av respondenterna beskriver dessutom att läsa underlättas genom att vända texten upp-och-ner.

7.3 Framtidsvision

Under detta tema hamnade frågor kring fortbildning, byte av arbetsplats och även utformningar av CV och personliga brev, då dessa ofta behövs för att kunna förändra i karriären. Under detta tema var också en diskussion om vad som efterfrågas, i form av hjälpmedel och anpassning när det kommer till informationsflödet och hanteringen av information på arbetsplatsen.

7.3.1 Svar tema 3

Vid samtalet om hur de gått till väga med personligt brev och CV säger tre stycken att de fått hjälp med att korrekturläsa, en har aldrig skrivit varken personligt brev eller CV och ytterligare en uppger att en god vän har skrivit båda dessa åt henne. De sista två respondenterna berättar aldrig tillvägagångssättet för hur de hanterat sina personliga brev och CV.

I en av intervjuerna framkom det att byte av arbetsplats hade skett genom att följa efter chefen till en ny arbetsplats: *“[j]ag och en annan kollega till mig [...]. Vi ringde till henne [chefen] och frågade: ‘Behöver du oss?’”*. En annan av respondenterna uppger

att hon har sökt sig till ett jobb där hon inte kan avancera. Detta skapar en trygghet enligt henne, hon slipper känna pressen att hon måste klättra i karriären.

I samtalet om vad respondenterna efterfrågar från sina arbetsgivare när det gäller hjälpmedel och underlättande verktyg för arbetet uppkommer sådant som långsiktiga planeringar och tydliga mål för verksamheten. Också sådant som ökad medvetenhet hos cheferna, men även ordbehandlingsprogram i de olika datasystem som används på arbetsplatserna. Det finns också en efterfrågan från samtliga att mer av informationen skulle anpassas för personer med läs- och skrivsvårigheter. De vill alla ha mer muntlig information, exempelvis.

I samband med sådant som kompetensutveckling och fortutbildningar upplevs, av samtliga respondenter, att anteckna och lyssna samtidigt går inte, då dessa utbildningar oftast sker i föreläsningsform.

7.4 Resultatmodell

Resultatet från studien har sammanställts i en förenklad modell som visas nedan⁷. Modellen är en ifylld variant av figur 1 (5.4).

Figur 3. Resultatmodell

Respondent	Ålder	Strategier för informationshantering/ hantering av informationsbehov	Vad som saknas/ önskas?	Informationsförmedling jämfört med kollegor	Varför sociala sektorn?	Öppenhet med sina svårigheter
1	27	<ul style="list-style-type: none"> • Undvika/ undanflykter • Memorerar/ färgkoda/ mönsterkoda • Få god tid på sig • Högläsning 		<ul style="list-style-type: none"> • Väljer bort • Handikappad i andras ögon • Egentolkar • Missar/ missuppfattar/ misstolkar information • Acceptans i att inte få likvärdig information 	<ul style="list-style-type: none"> • Trivs med människor • Nyttosaker 	<ul style="list-style-type: none"> • Fruktansvärt pinsamt • Öppen som vuxen
2	33	<ul style="list-style-type: none"> • Läsa upp och ner • Genvägar/fusk • Undvika/ undanflykter 		<ul style="list-style-type: none"> • Egentolkar • Missar/ missuppfattar/ misstolkar information • Väljer bort 	<ul style="list-style-type: none"> • Intressant • Trivs med människor • Flexibelt 	<ul style="list-style-type: none"> • Har aldrig skämts
3	32	<ul style="list-style-type: none"> • Få god tid på sig • Genvägar/ fusk • Undvika/ undanflykter • Dubbelkolla 		<ul style="list-style-type: none"> • Stress i att vara sist/ att vara till last • Väljer bort • Egentolkar • Acceptans i att inte få likvärdig information • Missar/ missuppfattar/ misstolkar information 	<ul style="list-style-type: none"> • Barndomsdröm • Trivs med människor 	<ul style="list-style-type: none"> • Skam • Öppen som vuxen
4	27	<ul style="list-style-type: none"> • Få god tid på sig • Undvika/ undanflykter • Dubbelkolla 	<ul style="list-style-type: none"> • Anpassad teknik 	<ul style="list-style-type: none"> • Missar/ missuppfattar/ misstolkar information • Föredrar muntlig information • Väljer bort 	<ul style="list-style-type: none"> • Tryggt • Trivs med människor • Praktiskt arbete 	<ul style="list-style-type: none"> • Öppen • Skämts under skoltid

⁷ Originalmodellen finns i författarnas ägo.

				<ul style="list-style-type: none"> • Muntlig information 		
5	32	<ul style="list-style-type: none"> • Teknik-utnyttjande • Högläsning • Dubbelkolla • Undvika/ undanflykter • Läsa upp och ner 		<ul style="list-style-type: none"> • Missar/ missuppfattar/ misstolkar information • Väljer bort 	<ul style="list-style-type: none"> • Trivs med människor • Flexibelt 	<ul style="list-style-type: none"> • Skämts under skoltid • Öppen som vuxen
6	47	<ul style="list-style-type: none"> • Undvika/ undanflykter • Få god tid på sig • Teknik-utnyttjande 	<ul style="list-style-type: none"> • Strukturerade mål • Anpassad teknik 	<ul style="list-style-type: none"> • Missar/ missuppfattar/ misstolkar information • Muntlig information 	<ul style="list-style-type: none"> • Trivs med människor • Flexibelt 	<ul style="list-style-type: none"> • Pinsamt men lättare efter diagnos
7	36	<ul style="list-style-type: none"> • Lyssna • Dubbelkolla • Teknik-utnyttjande • Läsa upp och ner • Undvika/ undanflykter 		<ul style="list-style-type: none"> • Muntlig information • Missar/ missuppfattar/ misstolkar information • Väljer bort • Handikappad i andras ögon 	<ul style="list-style-type: none"> • Trivs med människor 	<ul style="list-style-type: none"> • Öppen som vuxen • Skämts under skoltid

7.5 Sammanfattning av resultatet

Tema ett kan sammanfattas med att alla respondenterna lärde sig läsa senare än sina jämnåriga klasskamrater och att de skämdes över sina läs- och skrivsvårigheter och dyslexi under uppväxten och skoltiden.

I tema två kan sammanfattningsvis ses att de valt yrken som har med människokontakt att göra. De föredrar också mer praktiska yrken än teoretiska, samt att respondenterna undviker yrken där det krävs mycket läsning och även yrken där det krävs att de skriver mycket. Den information de läser på arbetsplatsen dubbelkollas, då deras medvetenhet om sina läs- och skrivsvårigheter är påtaglig. Därav bekräftar de gärna informationen de får två gånger. Vidare, så prioriterar respondenterna bort information de anser tar för lång tid att läsa, vilket gör att de missar information som deras kollegor tar del av. De uttrycker också sig stressade över att deras läsprocess tar betydligt längre tid, men de anser ändå inte det rimligt att övriga kollegor ska anpassa sin tid efter dem. För att kunna hantera informationsflödet på arbetsplatserna har respondenterna utvecklat olika strategier som kan hjälpa dem på vägen. Exempel på dessa strategier är: att undvika situationer där de behöver läsa, memorera och lära sig information utantill, skapa koder och mönster i informationsflödet som gör det lättare att minnas och de talar även om vikten av att vara uppmärksam och lyssna noga.

Det tredje och sista temat kan sammanfattas med värdet av korrekturläsning när det kommer till att författa personligt brev och CV. Under detta tema kan det också läsas om tryggheten i mötena på arbetet och behovet av långsiktiga mål och ökad medvetenhet hos alla medarbetare och ledning om vad läs- och skrivsvårigheter och dyslexi egentligen är och innebär. De efterfrågar också ordbehandlingsprogram i de datasystem som dagligen används i arbetet.

8. Diskussion

I detta avsnitt har vi för avsikt att diskutera de metoder vi använt oss av. Vi kommer också att diskutera vårt resultat i relation till vår teori och den tidigare forskningen redogjorts för under avsnittet för litteraturgenomgång (3).

8.1 Teoridiskussion

Vi har kommit fram till att i vår studie går det att applicera delar av Chatmans (1991) teori, som gjorts på en minoritetsgrupp i USA. Chatman (1991) hävdar, som tidigare nämnts, att hennes respondenter inte är aktiva informationssökande utan att de nöjer sig med den information de kan få av sin sociala omgivning. Vår studie påvisar att så är fallet även med vår målgrupp. Vilket vi anser och tolkar som att de snarlika karaktärsdragen gör denna teori användbar för vår studie. De likheter vi ser är bland annat den tidsuppfattning som upplevs av personer med läs- och skrivsvårigheter och dyslexi i jämförelse med Chatmans (1991) teori. Att de lever i nuet och nöjer sig med vad de har idag, att de anser att de inte kan göra större förändringar av situationen i alla fall. Dessutom gör det att de heller inte är aktiva informationssökande, precis som Chatmans (1991) minoritetsgrupp: de nöjer sig med den informationen som de får. Då främst från de relationer de har med kollegor, familj och vänner. Att de på grund av att de inte ser att de kan utvecklas och lära sig mer då deras tidigare erfarenheter påvisar att det kräver för mycket av dem. De avstår från fortutbildning och kompetensutveckling i företagen och är motvilliga till förändring i sin helhet.

Vidare, visar vår studie på att personer med läs- och skrivsvårigheter och dyslexi har precis som den minoritetsgrupp Chatman (1991) har forskat runt, lägre förväntningar på sig själva att lyckas, än övriga människor i samhället. Att dessa individer litar på information från andra individer i sin omgivning, andrahandsinformation, än information som kan tillförskaffas i exempelvis olika typer av media. Detta för att deras upplevelse är att informationen inte får missuppfattas, speciellt i yrkeslivet.

8.2 Metoddiskussion

När man utför en samtalsintervjuande studie av kvalitativ art utformas intervjuguiden efter de frågeställningar som är till grund för studien. Detta för att öka tillförlitligheten till att resultaten verkligen svarar på dessa frågeställningar. Tillförlitligheten i vår studie förstärks också genom att vi valt respondenter med de svårigheter vi haft för avsikt att undersöka.

Som alternativ till utförandet av denna studie skulle en mer kvantitativ metod kunna genomföras. Det skulle kunna vara en enkätstudie med betydligt fler respondenter, dock var detta aldrig intressant för oss. Vi menar att eftersom respondenterna har de svårigheter de har, kan frågorna i en sådan enkätstudie misstolkas och genom det inte ge ett tillförlitligt resultat.

Vi valde den personliga intervjun före exempelvis en telefonintervju som egentligen skulle kunna ge ett likvärdigt resultat, detta för att vi tror på det mänskliga mötet, att information annars kan gå förlorad. Exempel på sådan information är kroppsspråket.

Syftet med undersökningen har hela tiden varit att undersöka vuxna med läs- och skrivsvårigheter och dyslexi och deras hantering av information i yrkeslivet på en djupare nivå än vad som går att uppnå med andra kvalitativa och kvantitativa metoder.

Förutsättningarna för att intervjuerna skulle bli så bra om möjligt gjordes flera medvetna val. Respondenterna fick själva föreslå plats för intervjuerna. Vi hade som förslag, om de önskade, ett bokat rum på neutral plats i centrum. Detta för att respondenterna skulle känna sig så bekväma som möjligt, på grund av att vår intervju till viss del kan ses som väldigt personlig. Karaktären av intervjumaterialet var dock respondenterna medvetna om (se: Bilaga A). Vi valde att göra ljudupptagningar endast på de delar av intervjuerna som följde intervjuguiden. De delar av samtalen som hamnade utanför dessa ramar fördes endast anteckningar på, då vi ansåg att dessa samtal inte var av samma vikt för studien.

Vi kan inte vara säkra på att den information respondenterna delat med oss är sann eller att de inte format den efter vad de tror att vi vill höra - vi väljer att utgå från att den är korrekt och sanningsenligt.

Innan denna studie utfördes så fanns det inte speciellt mycket forskning inom detta område. Genom denna lilla studie belystes ett problem i dagens informationssamhälle. En mer omfattande studie skulle kunna bidra med en större genomslagskraft i samhället, vilket skulle kunna bidra med mer hjälp för personer med läs- och skrivsvårigheter och dyslexi i deras yrkesliv.

8.3 Resultatdiskussion

Vår studie består av endast kvinnor, vi hävdar att det inte har någon betydelse och detta påstår vi i jämförelse med studien Eriksson Gustavsson (2005) gjort. Eftersom hennes studie är gjort på endast män. Våra resultat i jämförelse med varandra är likartade och därför anser vi att de svårigheter som finns är oberoende kön.

Fouganthine (2012) pekar på fåtalet studier som existerar på vuxna och deras läs- och skrivsvårigheter och dyslexi. Speciellt med tanke på all teknik i dagens informations-samhälle har kraven på läs- och skrivkunnsighet ökat markant. Att dessa krav ökat konstateras även av Focus Alfa-projektet (2003- 2004), Ellström (1996), Nilson et al. (2011) och MacFarlane et al. (2010). De informationsbehov och hjälpmedelsbehov vi ser i vår studie kan vi dra tydliga paralleller med Björn Milrads (2010) studie om hjälpmedel. Då hjälpmedel av olika slag har visat sig, i vår studie, vara avgörande för hur personer med läs- och skrivsvårigheter och dyslexi tar till sig den information som förmedlas på arbetsplatsen. Det är då av vikt att dessa hjälpmedel är individanpassade, vilket kan vara allt ifrån att få hjälp med högläsning av information till att, som Björn Milrad (2010) påpekar, få litteraturlistor i tid. Det är också av vikt att förberedande material för exempelvis fortutbildningar på arbetsplatsen lämnas ut i god tid, både muntligen och skriftligen.

Att alla individer ska få samma information kan tyckas vara en självklarhet för att kunna utföra likvärdigt arbete. Vår studie visar att så inte är fallet, utan att dessa personer nöjer sig med att de inte får samma information och att de kan gå miste om sådant som skulle vara av vikt att veta. Detta gör att de oftast inte kan utföra ett likvärdigt arbete. Här kan vi dra tydliga paralleller med den teori vi har arbetat utefter, Chatman (1991) säger följande "A world dominated by an unexpected problematic environment necessarily results in lower expectations regarding one's ability to overcome this situation" (s. 443).

Vi kan se i våra resultat att respondenterna gärna tar gott om tid på sig att läsa den information och texter de blir tilldelade, annars blir de stressade och på grund av det

missar de information. Dock kan vi se att denna tid sällan finns och att de ofta har sina kollegor hängande över axeln i väntan på att de ska få läsa det utgivna materialet. Eriksson Gustavson (2005) pekar också på vikten av att ta god tid på sig att läsa information, samt att kunna, om så önskas, läsa informationen flera gånger. Hon pekar också på att texterna kan göras om i datorerna så att de blir lättare att förstå. Det är inget våra respondenter har efterfrågat, de säger dock att det är lättare att läsa den text som finns på datorn eller i tryckt form. Detta på grund av att en del handstilar är svårare att tyda än andra.

Vår studie påvisar att när de skapat en trygghet i de relationer som finns på arbetsplatsen ser vi att de ogärna gör förändringar. Vi kan se i jämförelse med Fouganthine (2012) då hon antyder att omgivningens syn är många gånger avgörande i hur personerna själva ser sina svårigheter, även Chatman (1991) har kommit fram till likvärdiga slutsatser. Med det menar vi att om de är accepterade precis som de är, med sina svårigheter, på arbetsplatsen så är de villiga att flytta med för att bibehålla dessa relationer med kollegor och ledning om de byter arbetsplats.

Alla de som medverkade i studien har haft extrahjälp under skoltiden. Vår upplevelse av denna extrahjälp är att den inte har förändrats något på de 20 år som är spannet mellan vår äldsta och yngsta deltagare. Vi tycker oss se att denna hjälp inte är specialanpassad efter läs- och skrivsvårigheter utan snarare riktad emot diverse koncentrations- och skrivsvårigheter. Detta kan ses i parallellitet med att de för att dölja sina svårigheter, med stökade i skolan. Så gott som alla säger att de uppfattades som ”dumma i huvudet”, dessutom visar forskning att läs- och skrivsvårigheter och dyslexi inte alls har någonting med IQ att göra. Detta klargör även Chatman (1991) genom att dessa individer tidigt lär sig sin plats i livet och sedan lever efter de förväntningarna (s. 439).

Slutligen konstaterar vi att de aspekter som Chatman (1991) tar upp i sin teori går att applicera även på vår minoritetsgrupp. Vi ser dessutom att den studie av Eriksson Gustavsson (2005) gjord på industriarbetande män, också går att applicera Chatmans (1991) teori på.

9. Slutsatser

Här drar vi de slutsatser av studien som gjorts efter de frågeställningar vi haft.

Hantering av informationsbehovet av dessa personer sker med hjälp av strategier som utformats olika för varje individs enskilda behov. Dessa strategier kan vara högläsning med hjälp av kollegor, läsa upp-och-ner, dubbelkolla information de läst, memorera och mönsterkoda men även att undvika situationer där dessa behov uppstår. Slutsatsen är också att respondenterna mer eller mindre hanterar informationsbehovet på samma sätt oberoende av vilken arbetssituation de befinner sig i.

De upplever att de inte får samma information som sina kollegor som inte har dessa svårigheter. Detta genom att de mer eller mindre medvetet väljer bort information som är för tung att läsa eller som de av erfarenhet tror sig veta inte är av största vikt för de direkta arbetsuppgifterna, exempel på detta är medarbetarinformation som inte har direkt påverkan på arbetet, men är viktig för sammanhållningen på arbetsplatsen. De upplever också att förändringar är väldigt stressande vilket bidrar till att de undviker dessa förändringar om de kan. Det i sig bidrar till att samma förutsättningar för karriärmässig utveckling inte finns, för våra respondenter, som för deras kollegor utan dessa problem.

Respondenterna efterfrågar sådant som ökad kunskap om medvetenhet om läs- och skrivsvårigheter och dyslexi hos sin omgivning. De efterfrågar också anpassade datorprogram för de datasystem som används i det dagliga arbetet. Ytterligare en efterfrågan som finns är att de får mer av den information som sprids på arbetsplatsen muntligt och i text, detta med viss framförhållning.

Sammanfattning

Syftet med denna studie är att undersöka hur individer med läs- och skrivsvårigheter och dyslexi handskas med informationsflödet på sin arbetsplats. Metoden som använts är kvalitativa samtalsintervjuer, med personer som anser sig själva ha läs- och skrivsvårigheter och/eller dyslexi. Respondenterna i studien är yrkesverksamma kvinnor i åldrarna mellan 47 år och 27 år.

Ett av de intressanta resultaten som framkommit i denna studie är att respondenterna väljer att arbeta med sådant som gör att de nästan helt slipper läsa och skriva, de trivs med att arbeta på en arbetsplats där det inte sker för mycket förändringar. Informationsflödet på deras arbetsplatser är inte anpassat på sådant vis att de kan tillgodose sig allt. Studien visar också att de väljer bort vissa informationskanaler, där informationen är för svår, eller ta för lång tid, att läsa. Detta i enlighet med den teori vi använt oss av. Elfreda Chatman (1991) kommer fram till likvärdiga resultat på en minoritetsgrupp i USA, som vi sedan kunnat applicera på personer med läs- och skrivsvårigheter och dyslexi. Avslutande så ser vi hur viktigt det är med hjälpmedel på arbetsplatsen för att kunna tillgodose informationsbehovet för dessa personer med läs- och skrivsvårigheter och dyslexi.

Referenser

Opublicerat

ABF, b. (okänt år). *Presentation av Focus Alfa*. [Internt arbetsmaterial].

Björn, Marianne & Jacobsson, Christer (okänt år). *Evaluation: Leonardo da Vinci, Community Vocational Training Action Program, Phase II*. [Projektutvärdering].

Publicerat

ABF, a. (okänt år). *Focus Alfa: Ett EU-projekt i kampen mot läs- och skrivsvårigheter*. [Broschyr].

Björn Milrad, Marianne (2010). *Studenter med läs- och skrivsvårigheter som deltagare i högre utbildning*. Diss. Växjö: Linnéuniversitetet, 2010.

Case, Donald (red.) (2012). *Looking for information: a survey of research on information seeking, needs, and behavior*. 3. [utvidgad] uppl. Bingley: Emerald.

Chatman, Elfreda. (1991). "Life in a small world: applicability of gratification theory to information-seeking behaviour", *Journal of the American Society for Information Science*, vol. 42, nr. 6, s. 438-449.

Denscombe, Martyn (2009). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Ellström, Per-Erik (1996). *Arbete och lärande: förutsättningar och hinder för lärande i dagligt arbete*. Solna: Arbetslivsinstitutet.

Eriksson-Gustavsson, Anna-Lena (2005). *"Jag fixar det oftast": hur industriarbetare hanterar läs- och skrivkrav i arbetet*. Lund: Studentlitteratur.

Esaiasson, Peter; Gilljam, Mikael; Oscarsson, Henrik & Wängnerud, Lena (2012). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 4., [rev.] uppl. Stockholm: Norstedts juridik.

Fouganthine, Anna (2012). *Dyslexi genom livet: ett utvecklingsperspektiv på läs- och skrivsvårigheter*. Diss. Stockholm: Stockholms universitet, 2012.

Frankki, Hilda (2013). "Intensiv datorträning bra vid läs- och skrivsvårigheter" *Smålandsposten*, 2013-04-16, sektion A, s. 8.

Höglund, Lars & Persson, Olle (1985). *Information och kunskap: informationsförsörjning - forskning och policyfrågor*. 1. uppl. Umeå: Inum

Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Lantz, Annika (2007). *Intervjumethodik*. 2., [omarb.] uppl. Lund: Studentlitteratur

Limberg, Louise (2003). *Att söka information för att lära: en studie av samspel mellan informationssökning och lärande*. Borås: Valfrid.

Linnéuniversitetet (2013) *Läsutveckling Kronoberg (LUK)*.
<http://lnu.se/amnen/specialpedagogik/lasutveckling-kronoberg-luk> [2013-04-16].

MacFarlane, A; Al-Wabil, A; Marshall, C; Albrair, A; Jones, S & Zaphiris, P (2010).
“The effect of dyslexia on information retrieval”, *Journal Of Documentation*, vol. 66,
nr. 3, s. 307-326.

Nilsson, Peter (2011). *Human Resource Development: att utveckla medarbetare och organisationer*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur.

SFS 1991:677. *Arbetsmiljölagen*. Stockholm: Arbetsmarknadsdepartementet ARM.
http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Arbetsmiljolag-19771160_sfs-1977-1160/
[2013-04-25]

Sociala medier (2013). Nationalencyklopedin.
<http://www.ne.se/kort/sociala-medier> [2013-05-09].

Wheelan, Susan A. (2013). *Att skapa effektiva team: en handledning för ledare och medlemmar*. 2., [rev.] uppl. Lund: Studentlitteratur.

Bilagor

Bilaga A: Missiv

Vi är två studenter vid Biblioteks- och Informationsvetenskapliga programmet, Linnéuniversitetet Växjö, som heter Amanda och Emma. Vi skriver nu på vår Kandidatuppsats, med fokus mot Informationsförmedling/hantering vid exempelvis kompetensutveckling för yrkesverksamma personer med läs- och skrivsvårigheter. Därför letar vi nu intervjupersoner som är yrkesverksamma och har en uttalad problematik med läs- och skrivsvårighet. Det vi vill veta för vår studie är enbart sådant som har med läs- och skrivsvårigheter att göra och hur man med denna svårighet "hänger med" i informationssamhället. Hur läs- och skrivsvårigheter kan ha hämmat eller utvecklat individer. Vi beräknar att intervjun kommer att ta ca 20- 30 minuter och kommer innehålla frågor om hur man som person med läs- och skrivsvårigheter tar sig an informationsflödet i arbetslivet.

Om du skulle känna så, har du rätt att avstå från att svara på frågor, och du har även rätt att välja att avsluta intervjun när helst du önskar. Vi önskar att under arbetet med vår kandidatuppsats kunna ta vidare kontakt med dig för eventuella kompletteringsfrågor om behov skulle uppstå. Ditt namn, arbetsplatsens namn och annat som kan röja din identitet kommer alltid att vara anonymt, dock finns en liten möjlighet att våra examinatorer vill läsa intervju i sin helhet. I detta fall måste vi delge dem intervjun, men dina personuppgifter kommer ALLTID vara anonyma.

Vi ser fram emot en intervju med dig!
Tack på förhand!

Har ni några frågor eller funderingar, tveka inte att kontakta oss.
Amanda Aronsson, aa222bw@student.lnu.se
Emma Arnehov, ea222ca@student.lnu.se

Bilaga B: Intervjuguide

Tema 1: Uppväxt/skoltid

Bakgrundsfrågor:

Kommer du ihåg när du lärde dig läsa?

Tror du att svårigheterna har påverkat dig på något sätt?

- Kan du ge exempel?
- Har du några knep för att kringgå svårigheterna?

Är du utredd/dokumenterad som dyslektiker?

- Vad gjorde att du blev utredd?

Hur har det varit i skolan?

- Har du upplevt koncentrationssvårigheter i utbildningsmiljö, vad har gjorts för att minska dessa i så fall?

- Vart gick du för form av skola för din utbildning?(Gymnasie, KY, Komvux, Högskola, Universitet)

Vad har du för inlärningssätt?

- Som person med läs och skrivsvårigheter sägs man vara kreativa i lösningar för att kringgå sina svårigheter. Känner du igen det?
- I så fall, kan du berätta mer?

Forskning stödjer att dyslektiker/ personer med läs och skrivsvårigheter minns i bilder, stämmer det på dig? (bilder?)

Tema 2: Arbetsituation

Vad har styrt ditt val av jobb?

Hur fick du veta att tjänsten du nu har fanns?

- Jobbannons, muntlig eller i tidning?
- Hur gick du tillväga när du skapade ditt CV/personligt brev?

Har du i exempelvis ditt arbetslag berättat om dina svårigheter? Till vilka och varför just dem?

Vilka läs o skrivsvårigheter ställs du inför på jobbet?

När det kommer nya arbetsinstruktioner, hur får du dem förmedlade till dig?

Hur förmedlas;

- Medarbetar information?
- Nyhetsbrev?

Finns det på ditt jobb någon form av “anslagstavlerapportering”?

- Hur får du ta del av den informationen?

Upplever du att du går miste om information på grund utav av dina svårigheter, kan du ge exempel?

Hur fungerar utbildning på jobbet för dig (fortutbildning)?

- Har du avbrutit utbildning vidareutbildning på arbetet? Iså fall varför?
- Upplever du dig karriärsbegränsad, eller känner du att du har samma möjligheter som dina kollegor till att “göra karriär”?
- Kan du uppleva när det pratas om utveckling på jobbet att det blir som avveckling för dig? Iså fall kan du beskriva detta?

- Hur tar du till dig ny teknik på jobbet?

Informationshantering i arbetslivet (Hur Vad Varför)

- Vad efterfrågas?
- vad saknas?
- vad är bra?

Känner du att arbetsplatsen har anpassat sin informationsförsörjning för dig som en person med läs- och skrivsvårigheter?

Tema 3: Framtidsvision

Hur ser du på din framtida karriär?

- vidareutbildning?
- byte av jobb?
- vad kan arbetsgivaren göra för att inkludera dig mera, hur kan du eller hur har du gjort för att underlätta ditt arbete?

Det är en vanlig känsla för personer med läs och skrivsvårigheter, enligt de olika rapporter och forskningar vi tagit del av, att det upplevs att omgivningen ibland tolkar att en person med de svårigheterna som mindre intelligent, hur känner du inför det?

Så hur anser du din arbetssituation, med informationsflödet? Är den tillfredställande/ icke tillfredställande på det stora hela?

Detta var våra frågor, är det något som du vill tillägga eller något du känner att vi har missat?